

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.п.н. Румяна Димитрова Танкова –
Пловдивски университет „П. Хилендарски“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по:

област на висше образование 1. Педагогически науки

професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по...

докторска програма „Методика на обучението по български език и литература“

Автор: Светла Тодорова Терзиева-Сариева

Тема: Формиране на умения за действия с текст чрез виртуална образователна среда в начална училищна възраст

Научен ръководител: доц. д-р Фани Евгениева Бойкова, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № РД-21-570 от 16.03.2023 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Формиране на умения за действия с текст чрез виртуална образователна среда в начална училищна възраст“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по..., докторска програма „Методика на обучението по български език и литература“. Автор на дисертационния труд е Светла Тодорова Терзиева-Сариева – докторантка в задочна форма на обучение към катедра „Начална училищна педагогика“ с научен ръководител доц. д-р Фани Бойкова от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Представеният от Светла Терзиева-Сариева комплект материали е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, със Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), с Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд е съобразен с изискванията за този тип научни разработки. Докторантката е приложила 5 публикации в специализирани издания по темата на дисертационното изследване.

Светла Терзиева-Сариева е завършила специалност „Начална училищна педагогика“ със специализация по руски език през 1988 г. в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Професионалната ѝ реализация е в областта на придобитата педагогическа квали-

фикация: учител в гр. Бургас от 1990 до 2001 г.; от 2001 г. до 2012 г. заема длъжността Старши експерт по начално образование в РИО – Бургас; от 2012 г. е заместник-директор на НБУ „Михаил Лъкатник“, гр. Бургас.

Зачислена е като докторант в задочна форма на обучение от 01.03.2018 година към катедра „Начална училищна педагогика“ на Педагогическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, докторска програма „Методика на обучението по български език и литература“. Отчислена е с право на защита със Заповед № РД-Д1-632 от 25.03.2022 г. на Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“.

2. Актуалност на тематиката

Разработваната проблематика е с подчертана методическа значимост и се отличава с актуалност в научно и научно-приложно отношение. Дисертационният труд представя системно изследване и апробиран модел за формиране на умения за действия с текст във виртуалната образователна среда при обучението по български език и литература в начален етап. Поставените задачи са изведени успешно: систематично и аналитично представяне на научната литература по темата; характеризирание на виртуалната образователна среда и приложението ѝ в обучението по български език и литература в началното училище; създаване на модел за формиране на действия с текст в електронна образователна среда в обучението по български език и литература в начален етап; опитно проучване на ефективността на използване на електронните инструменти за формиране на умения за действия с текст; апробиране на предложените технологични модели, обобщаване на резултатите от опитната работа и тяхното методическо интерпретиране.

3. Познаване на проблема

В организационно отношение работата е композирана в увод, три глави, заключение и библиография, общо 379 страници, от тях 364 страници основен текст, 5 страници библиография и 10 страници приложения. Проучената и експлицирана в текста научна литература включва 123 литературни източника, от които 39 на чужд език. Докторантката демонстрира добра научна подготовка и широка библиографска осведоменост по разглежданата тема.

4. Методика на изследването

Използваните изследователски методи - проучването на теоретични и теоретико-приложни източници, педагогическо моделиране, педагогически експеримент, количествен и качествен анализ на резултатите, са съобразени с целите на изследването.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

В първата глава са реферирани базисни изследователски подходи към текста и е открита текстоцентричността на съвременното комуникативно и компетентностно ориентирано езиково обучение. Проучени и аналитично са представени основополагащи текстолингвистични изследвания. Виртуалната образователна среда и спецификата на подходите на обучение са характеризирани в актуалния контекст на съвременното информационно общество.

Втора глава поставя акцент върху електронните ресурси в обучението по български език и литература. Представена е система от инструменти и ресурси за формиране на умения за действия с текст при обучението по български език и литература в начален етап; очертана е стратегията за формиране на умения за действия с текст чрез виртуална образователна среда. Таблично са сравнени и систематизирани основните действия с текст и съответстващите подходи, методи, похвати и инструменти за действия с текст в традиционна и във виртуална образователна среда.

Като положителна практика за валидиране на авторските идеи може да се отбележи анкетното проучване относно ефективността на използването на електронни ресурси в обучението по български език и литература при работа с текст. Практико-приложната стойност на дисертационния труд на Светла Терзиева се откроява в трета глава, която представя впечатляваща по обем опитна работа и задълбочено анализиране на резултатите от експериментално проучване на приложението на технологичния модел за формиране на умения за действия с текст чрез виртуална образователна среда. Разработена е система от критерии за отчитане на резултати от проведени наблюдения на: урок по извънкласно четене за разширяване на самостоятелните читателски умения и интереси; урок за формиране на комуникативноречевни умения; урок за установяване на равнището на формирани умения за действия с текст у ученици от трети клас при създаване на устен преразказ на нехудожествен /научнопопулярен/ текст; урок за формиране на комуникативноречевни умения за създаване на подробен преразказ на приказка; урок за формиране на комуникативноречевни умения за създаване на подробен преразказ на художествен текст; урок за формиране на умения за поправяне на писмен репродуктивен текст на художествен текст; урок за възприемане на художествен текст и др.

Анализът на ученическите работи дава основание на докторантката да изведе в заключение, че гъвкавото приложението на инструментариума на виртуалната образователна среда „води до активизиране на вниманието и стимулира въображението на обучаваните, като се явява съществена предпоставка за формиране на умения за активно слушане, усъвършенстване на монологичния и диалогичния дискурс, ориентиране в структурата на текста, осмисляне и интерпретиране на художествения замисъл и създаване на собствен текст – репродуктивен или продуктивен, по зададена тема“ (стр. 359).

Научните и практико-приложните приноси на дисертационния труд на Светла Терзиева-Сариева се изявяват в създадения технологичен модел за формиране на действия с текст чрез виртуална образователна среда в начална училищна възраст и верификацията му в практиката.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Публикациите на Светла Терзиева-Сариева по темата на дисертацията (5 статии) представят методически идеи и резултати от отделни етапи на дисертационното изследване. Те доказват опитност за провеждане на самостоятелно научно изследване.

Приносът на докторантката е в разработената технология, която включва инструментариум за формиране на действия с текст чрез виртуална образователна среда в начална училищна възраст и критерии за проследяване на резултатността.

7. Автореферат

Авторефератът отразява съответстващо структурата на дисертационния труд и представя основните резултати от изследователската работа.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръката ми е дисертационният труд да се издаде като самостоятелна книга, за да се популяризира както авторовата концепция, така и технологическите решения и резултати.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Дисертационният труд показва, че докторантката Светла Тодорова Терзиева-Сариева притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Методика на обучението по български език и литература в начален етап“, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Предвид гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, постигнатите резултати и приноси и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Светла Тодорова Терзиева-Сариева в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по..., докторска програма „Методика на обучението по български език и литература“.

17 май 2023 г.

Изготвил становището:

проф. д.п.н. Румяна Танкова